

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gold. 40 kr., za pol leta 1 gold, 70. kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. 10 kr., za četrt leta 1 gold. 10 kr.

V Ljubljani 24. oktobra 1888.

Obs eg: Nepotrebno zlo. — Razdelba skupnih zemljišč. — Nasledki „šnopsa“. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Iz deželnega zbora. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Nepotrebno zlo.**

Kolikokrat se prigodi, da pride kmetovalec v denarno zadrego, iz katere se drugače ne more izkupati, nego če proda to ali ono reč! O manjših potrebah zadostuje skupiček za žito, kako živinče ali pa za les, o večih je pa tudi treba odprodati njivo, travnik, del gozda ali kaj drugega. Vsakdo mi bode pritrnil, kako važna je taka prodaja, in kako trezno je treba premisliti, predno se proda ta ali ona reč. Kolikokrat proda gospodar za majhne potrebe del posestva prav po nepotrebem! Zadostovalo bi morebiti kako živinče, ki bi se laže pogrešalo, ali kaj drugega. Drugokrat pa proda v hudih stiskah, hoteč rešiti zemljišče, zdaj to zdaj ono, le da bi se otel pogube. Gozdno drevje se redi, število živine se manjša, polje slabi, in vse skupaj životari prav uborno dalje in le prerado pride slednjič na boben. V obeh slučajih ravnalo se je napačno. — Edino pravo sredstvo, da se izkopljemo iz takih zadreg za vselej, je napredek. Ta naj nam zabrani vsako nepotrebno razkosavanje zemljišč in naj nas uči takega kmetovanja, da bomo imeli pridelkov vedno toliko nad domačo potrebo, da nam bodo pomagali iz vsake zadrege s kratka: napredujmo tako, da postanemo „trdni“ kmetovalci! Da ta namen dosežemo, skrbeti moramo, da stroške kolikor mogoče zmanjšamo, dohodke pa povečamo.

Ker bi bilo preobširno ozirati se na splošno kmetijstvo, oglejmo si samo našo živinorejo. „Dandanes tudi z živinorejo ni nič. Včasih se je vsaj za živino dobil kak goldinar, ali sedaj tudi ta nima cené. Kmet je trpin, kmet je revež, s kmetijstvom ni nič!“ Tako tožijo kmetovalci vsi vprek in povešajo glave. Temu je res tako. Ali s samim moledovanjem ne pridemo nikamor; treba je zlu priti do korena in je izrovati. Ako pa hočemo,

da se nam to posreči, poznati moramo zlo tudi popolnoma, poznati pa tudi pomočke, katerih se nam je posluževati. Kdo pa je vendar kriv nizkim živinskim cenam? Pustimo vse vnanje vzroke in pometajmo najprej pred svojim pragom, poglejmo na naše živinske semnje in v naše hleve, opazujmo dobro in slabo stran živinoreje in opustimo slabo ter poprimimo se dobrega.

Po semnjih nahajamo različno živino, prav slabo in prav lepo; vendar je prav lepe navadno jako malo. Slabo žival, posebno če ima kako grdo napako ali razvado, hoče kmetovalec na vsak način spraviti iz hleva. Goni jo toliko časa po semnjih, da se mu jo posreči prodati. Tacih izrodov najdeš na vsakem semnji, Kdor pa potrebuje denarja, proda navadno tisto žival, ki mu največ vrže, da se vsaj za nekaj časa odkriža nadležne môre — pomanjkanja. Od tod lepše in prav lepe živali po semnjih. In kupčija? Čim slabejša žival, tem teže se proda in tem ceneje; lepa žival pa dobi hitro kupca, ki odšteje tudi rad lepe denarce za njo. Pa oglejmo si tudi kupce. — „Tirolec, Korošec in tudi Lah, ti delajo kupčijo,“ pravijo naši živinorejci; kadar je teh na semnji, proda se žival, če je količkaj lepa; ako pa teh ni, takrat se pa malo proda in slabo; le kar je pitanega, pobere mesar.“ Res je tako. Toda ni li škoda najboljše živine, da gre iz dežele? Zakaj ne ostane doma? Potem mora propadati živinoreja! Da škoda je in ni je škoda. Jasno je, da je najlepše in največ lepe živine v tisti deželi, kamor hodijo najbolj po njo. Živinorejo tedaj tudi lahko cenimo tudi po izvažanju v tuje dežele. Čim večji izvoz, tem lepša je najbrž živina v dotičnem kraji; kjer pa je malo lepe živine, prišlo bode malo tujcev in še ti izostanejo počasi. V deželo z lepo živino prihaja torej mnogo novcev iz tujih dežel. Kjer pa ni lepe živine, tam tudi ni skupička. Prodajajmo zatorej živino tujcem! Ker pa želi tujec lepe živine, treba je, da jo imamo. Škoda, velika škoda lepe govedi, lepih žrebet, ki nam jih pobirajo tujci. Tukaj je tist trn, ob katerem

se jih toliko obode! Po hlevih naših mnogokrat temnih, zadublih in mokrih stoji nam večje ali manjše število te ali one živine. Vedno je nekaj boljše, nekaj pa slabejše. Ali kadar se odločujemo za prodajo, odberemo skoro gotovo najlepšo. Ako pa pride kupec v hlev, pregovori nas, da mu prodamo prav gotovo najlepšo žival. Pri vsem tem pa bode izkušal najti na njej toliko napak, da mu jo damo na zadnje za nekaj goldinarjev ceneje. Nesnažna žival vidi se vselej slabejša, nego pa je v resnici. Na ta način nam gine podloga, na katero naj bi se naslanjal napredek v živinoreji. Spominam se tujca, ki je po vasi iskal lepih krav s teleti in jih prav drago plačeval in vse pobral. Sedaj pa ga ni več, ker ve, da takih živali ne dobi. Kmetovalec, ki je imel kobilo, in katera mu je dajala lepih žrebet, prodajal jih je leto za letom tujcu za drag denar, a noben domačin ni se zmenil, da bi si bil pridobil dobro plemensko kobilo. Čudili so se le visoki ceni, pripuščali pa še dalje svoje slabejše kobile.

Kdo torej je kriv, da je živinska kupčija slaba? Ali nismo krivi tudi sami?! Čemu prodajamo najboljšo živino tujcem, potem pa čakamo leta in leta, da se nam slučajno zopet rodi kako lepo tele ali žrebe, da je zopet moremo drago prodati. Prvi pogoj uspešni živinoreji je lepa plemenska živina. Arabec ne proda dobrega konja za noben denar, zato pa ne najdeš nikjer tako lepih, tako vztrajnih konj kakor pri njem. Delajmo tudi mi tako: pustimo za pleme najlepše živali, imejmo jih v prostorni, svetli, zračni in nevlažni staji in dobro jih oskrbujmo, in v nekaterih letih imeli bomo poln hlev take živine, da jo bo veselje gledati. Nič več nas ne bo skrbelo, kako bi žival prodali, saj bo vsako živinče lepo. Lepa žival pa se vedno lahko in drago proda, ne da bi je bilo treba Bog ve kam gnati; kupec poišče je sam. Dobremu blagu ni treba kupca iskati, ampak kupec išče dobrega blaga. Živali pa, ki zadostuje našim zahtevam, ni je treba prodajati za vsak denar, da se je le iznebi. Opitajmo jo in prodajmo jo mesarju, ki nam bo dal za njo, kolikor je vredna.

Izgovor, da ni v sedanjih slabih okoliščinah mogoče drugače ravnati, ta je jalov. Ako prodamo letos lepo kravo in si pomoremo iz zadrege, kako pa bo prihodnje leto itd.? Potreb imamo vedno, lepe živine pa ne. Pomagati si moramo drugače. In ako nam je druga leta mogoča drugače si pomagati, zakaj bi nam letos ne bilo. Pustimo torej najlepšo žival za dom, in v prihodnje ne pridemo zaradi živine več v zadrego. Nihče ne bode potem rekel: Ta žival moram prodati, saj mi tako nič ne koristi. Prodam jo sicer nerad, ali prodati jo moram; denarja je treba! Sedaj se pač tako godi, ali to je veliko zlo, ki je pa popolnoma nepotrebno. Kdor ima lepo živino, vredna je vsak čas mnogo.

F. Š.

Razdelba skupnih zemljišč.

in uredba dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja (agrarske operacije).

Deželni zbor kranjski se je že prej ko pred 20 leti pečal z vprašanjem, kako bi se skupni pašniki razdeljevali na primeren način kmetijstvu na korist. Ali načrt dotičnega deželnega zakona, katerega so takrat sklenili, ni bil potrjen. Še le v zasedanji deželnega zbora l. 1886/87. se je ta stvar uredila na podlagi državnega zakona dne 7. junija 1883. l. in dobil je nov načrt deželnega zakona tudi potrditev z Najvišjim odločilom z dne 26. oktobra 1887. l.

Ta zakon, ki je proglašen v deželnem zakoniku l. 1888., št. 2. pa se ne tiče samo razdelbe skupnih pašnikov, ampak zadeva, kakor tudi prej omenjeni državni zakon, razdelbo skupnih zemljišč o obče in uredbu skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja (agrarske operacije). Izvršilna ministerska naredba k temu zakonu je prišla na svetlo v deželnem zakoniku 30. avgusta ob enem z razglasilom deželnega predsednika na Kranjskem, s katerim se je določil prvi september 1888. l. kot dan, katerega zadobi deželni zakon 26. oktobra 1887. l. svojo veljavnost.

Kot oblastva v stvareh „agrarskih operacij“ poslujejo

1. zapriseženi „c. kr. krajni komisarji za agrarske operacije“ (do sedaj sta postavljena dva, jeden v Ljubljani, drugi v Radovljici);

2. „c. kr. deželna komisija za agrarske operacije“ v Ljubljani, kateri je načelnik deželni predsednik;

3. c. kr. ministerska komisija v poljedeljskem ministerstvu na Dunaji.

Po določitih deželnega zakona z dne 26. oktobra 1887. l. in izvršilne naredbe smejo se razdeliti

1. zemljišča, glede katerih ali

a) med bivšimi graščinskimi gosposkami in občinami ali nekdanjimi podložniki, kakor tudi med dvema ali več občinami obstajajo skupne pravice do njih posesti in uživanja, ali

b) katera vsi ali samo nekateri občani, jeden ali več občinskih oddelkov, sosesčin ali podobnih poljedeljskih združenj (vrst kmetov, posestnikov hiš s posebno ustanovno pravico, singularistov in dr. t.) skupno ali premenjevalno (drug za drugim) uživajo vsled tega, ker so sami osebno soudje, ali ker se kot sosesestniki štejejo za soude, ali ker so soupravičenci glede spolovinskih ali premenjevalnih zemljišč;

2. zemljišča, katera se kot občinsko blago (ne občinsko premoženje) po določitih občinskega reda uživajo skupno;

3. zemljišča, katera so se v izvrševanju cesarskega patenta z dne 5. julija 1853. l. (drž. zak. št. 130) od-